Євдокія Миколаївна Мусієнко

нар. 25 жовтня 1942 р., село Єрківці, Переяслав-Хмельницький район, Київська область

Іноді порятунком було свідоцтво про народження або інші документи, які би свідчили про національність «українець». Тоді вирішальним ставало те, щоб ромів не видали сусіди. Відтінок кольору шкіри також часто відігравав важливу роль.

Ми – українські цигани. По документах ми не писалися «цигани». Ми українці, бо ми тут родилися і тут робили. Мій батько був ковалем, а мама працювала на полі, у колгоспі.

Місцеві люди у селі всі знали, що ми цигани, аякже. Ми ж тут корінні. А німці ж то не знали. От якось два німці прийшли до нашої хати, побачили мого батька і давай до него: «Цигой?» [від нім. слова Zigeuner – циган]. Батько у мене смугленький був, а мама біла.

А мама каже: «Нє, він не цигой». А він же смуглий. «А ви, пані, ви ж не цигой?» Мама каже: «Ні». Бо вона ж знала, що німці брали тих циган і розстрелювали. Хотіли усіх циган винищити. Якось пощастило, що батька не забрали.

З моєї родні ніхто не загинув. Вони були усі світлі, і тому на них не падала підозра. Але все одно вони оберігалися. Як не було, але оберігалися. Бо таки багацько циган забрали і розстріляли.

Казала мама, як їхали вони з Борисполя підводою і попали между німцями, по цю сторону танки, по ту сторону машини їдуть. І німці по-своєму давай гирготить, сміятися, давай глузувать, що дві жінки їдуть на підводі.

Але мама і баба були білі, вони не похожі були, що вони цигани. Але все одно так перелякалися, що як приїхали, то наче дурні були від того страху, що пережили. Якби були темніші, то все було б іначе. Я так думаю. Німці ненавиділи циган і обіжали.

У нас тут у німців була перекладачка. Вона була знайома з нашими батьками. І вона все знала, що до чого буде. І якщо вдруг щось таке появляється погане, то вона приходить, і отако руки ламає. Це значить – щось буде погано. Як узнала щось хороше таке, вона приходила з улибкою і до мами казала: «Степанівна, все буде нормально».

А вона в них робила, в німців. Отак трохи далі туда, там стояв їх участок, німців, і там вони всі були. А вона ото приходила і підказувала, що до чого буде. Але як німці уже уходили, то її тоже забрали і розстріляли. Догадалися, наверно, що вона помагала людям, хтось, наверно, предупредив. І розстріляли.

На Київщині вбивства німецькими окупантами як кочових, так і осілих ромів сталися у кількох місцевостях.

Зокрема, за документами Надзвичайної державної комісії з встановлення злодіянь німецько-фашистських загарбників, у серпні 1942 р. до 250 ромів було заарештовано біля м. Обухів. Декілька днів їх утримували в поліції, потім вивезли в урочище Забара і розстріляли біля силосної ями. Участь у розстрілі брали німці й місцеві українські поліцейські. Накази про розстріл віддали начальник німецької жандармерії Обухова Фабіш і начальник обухівської поліції С. Заєць. Цей документ – одне з найбільш розлогих джерел про вбивство ромів.

Джерело: Державний архів Російської Федерації.

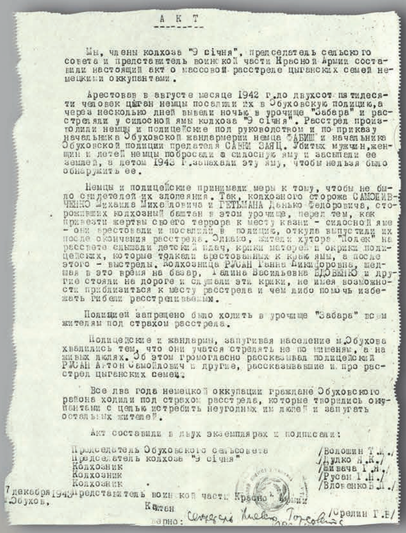

А К Т

Мы, члены колхоза "9 січня", председатель сельсовета совета и представитель воинской части Красной Армии составили настоящий акт о массовой расстреле цыганских семей немецкими оккупантами.

Арестована в августе месяце 1942 г. до двухсот пятидесяти человек циган немцы посадили их в обуховскую тюрьму, а через несколько дней вывели ночью в урочище "Забара" и расстреляли у силосной ямы колхоза "9 січня". Расстрел проходили немцы и полицейские под руководством и по приказу начальника Обуховской комендатуры немца "ДИШ" и начальника Обуховской полиции предателя СЖЕЦ ЗАЯЦ. Утаить трупы, женщин и детей немцы побросали в силосную яму и засыпали ее землёй, в летом 1943 г. заставили эту яму, чтобы нельзя было обнаружить ее.

Немцы и полицейские принимали меры к тому, чтобы не было свидетелей их злодеяния. Так, колхозного сторожа САМОЙЛЕНКО Михаила Николаевича и ГЕРАСИМА Дениса Федоровича, сторожевых колхозных бахчи в этот времени, перед тем, как привести жертвы своего террора к месту казни - силосной яме - они арестовали и посадили в машину, отвезли куда-то их после окончения расстрела. Однако, жители хутора "Лозки" на расстоянии сажени двести видели, когда автомашина подъехала к яме, в после этого - выстрелы. Колхозницы Роман Анна Григорьевна, подошла в это время на бахчи, и видела расстреляние Дениса и другие стояли на дороге и слышали эти крики, не имея возможности приблизиться к месту расстрела и чем либо помочь избежать гибели расстрелянным.

Полицией запрещено было ходить в урочище "Забара" всем жителям под страхом расстрела.

Полицейские и жандармы, запугивая население г. Обухова хвалились тем, что они учатся стрелять на по живых, а на живых людях. Об этом проговорили рассказывал полицейский РОЗАН Антон Семёнович и другие, рассказывавшие о расстрел цыганских семей.

Все два года немецкой оккупации граждане Обуховского района жили под страхом расстрела, которые творились оккупантами с целью устрашить неугодных им лиц и запугать остальных жителей".

Акт составлен в двух экземплярах и подписан:

Председатель Обуховского сельсовета /Волошин Т.Н./
Председатель колхоза "9 січня" /Ладко А.Н./
Колхозник /Бевзик Л.Н./
Колхозник /Русин А.Н./
Колхозник /Злоченко Л.Н./
7 декабря 1944 г. Представитель воинской части Красной Армии
г. Обухов.
Батен
Верно: (Сергеев Г.Е.)

Місце	Дата	Кількість жертв	Виконавці акції
Біла Церква	1941-1943 рр.	Близько 50 осіб	Німецька поліція безпеки та СД
Васильків (звезені з усього району)	Травень 1942 р.	52 родини	Німецька поліція безпеки та СД
Київ. Бабин Яр	1941-1943 рр.	3-5 таборів, а також понад 100 місцевих осілих ромів	Німецька поліція безпеки та СД
Корсунь-Шевченківський	Наприкінці 1941 – на поч. 1942 р.	14 ромів (дві родини)	Німецька жандармерія та місцева поліція
Обухів, розстріляні у силосній ямі біля колгоспу «9 Січня»	Серпень 1942 р.	Близько 250 осіб	Німецька жандармерія та місцева поліція

Ця таблиця містить перелік німецьких антиромських акцій, які були проведені окупантами у Київській області.

Є.М. Мусієнко показує старе фото своїх батьків дослідникам проекту «Зневажений геноцид». 2018 р.

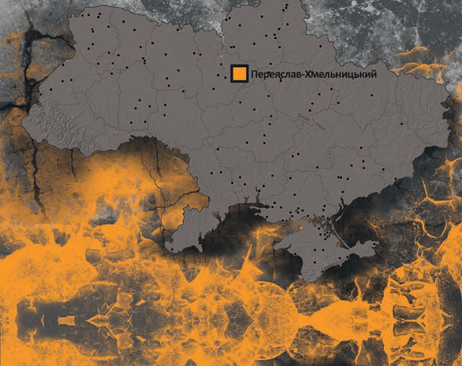

Дізнатися більше про історію Є. М. Мусієнко